

L'avi Pere Calders

MARTA MATA i GARRIGA

L'homenatge particular de l'articulista al desaparegut Pere Calders vol destacar l'avi tendre que duia dins, que ha fet nous motlles a la rondallística catalana. Recorda aquell avi de qui tots hem pogut ser una mica néts i per qui ens hem sentit defensats

Tres néts de Pere Calders han fet les lectures en la missa funeral pel seu avi, i la més petita ha llegit les pregàries guiada pel pare Jordi Llimona, en escena d'una tendresa que potser *Antaviana* preveia. L'avi Pere escoltaria amb el seu somriure més tendre.

Vaig conèixer personalment Pere Calders, exercint d'avi. Un cap de setmana a Saïfores, uns pares curosos, que n'hi ha, i uns nens encuriosits, que gairebé ho són tots, havien vingut a conèixer cal Mata, on algun petit passaria uns dies amb els companys de classe i el mestre. El Fidel, l'encarregat, els atenia, i jo marxava amb el temps just per descobrir i saludar aquell somriure que es metamorfosava de la primera a la tercera generació. En Pere Calders visitant la casa d'estades escolars dels seus néts.

Un altre avi, l'avi Alexandre Galí, explicava que els contes són el bon vi vell, ranci, madur, de llengua i d'humanitat, i que per maduresa molts avis havien excel·lit en l'art de la rondalla, que defensa llengua, humanitat i mainada, alhora. Pere Calders, l'home que ha fet nous motlles en la rondallística catalana, i curava dels seus néts, va ser avi abans de tenir-ne, tot i prevenint-los amb la seva personal maduresa en dues coordenades: la joventut de guerra, i els amples horitzons de l'Amèrica Llatina.

En la guerra, se sap, es veu que vençuts i vencedors poden perdre molt i guanyar poc; depèn de la seva força exterior. Ara, el que és més important i

no es veu, però es viu, els ideals, els guanyen aquells que tenen força interior. L'avi Josep Estalella, que va morir en temps de guerra, ho ensenyà als nens, joves i adolescents de l'Institut-Escola i a tots els que ho volguessin aprendre. De la guerra perduda, Pere Calders, bon lluitador vençut, en va voler extreure uns ideals que no es perdrien, que es viurien i es traspassarien.

D'Amèrica Llatina, se sap, se'n veu l'amplitud dels horitzons geogràfics, econòmics, humans. No se'n veu el que alguns perceben com a més important: la set tel·lúrica de tendresa dels seus pobles. L'avi Pau Vila la captà en els seus estudis de geografia humana; l'avi Ramon Fernández-Jurado, l'immigrat esdevingut fuster, milicià, exiliat i professor de català, exercí la tendresa tant ressenyant les olors, el tacte, els colors de les fustes de Xile, com la baixada al pla del Petit Príncipe Quitxua, malalt, en una narració, ell, en Ramon, admirador i company de Pere Calders en les armes i les lletres.

Pere Calders, que descobrí i ens féu descobrir la tendresa a l'ombra de l'atzavara mexicana, Pere Calders, que s'exilià ric d'ideals i retornà ric de tendresa, pastats els uns amb l'altra, per traspassar-los a petits i grans en contes i narracions. Tots hem pogut ser una mica néts seus i sentir-nos defensats per ell. Els avis, per la tendresa del seu somriure els descobrireu, però també per la duresa de la seva defensa.

Aquests dies s'ha parlat poc de la conferència que pronunciarà a la Universitat Autònoma el

dia en què fou investit *doctor honoris causa*. No sé d'un text que combini com aquest, duresa i tendresa en defensa de la mirada neta dels néts, que pugui veure i dir quan els reis de les arts van nus per fora, i per dins.

Tampoc sé massa d'un avi que hagi concitat al seu voltant tantes generacions de néts. Aquell vespre, just abans de la inauguració dels Jocs, que ens reuníem uns pocs al Saló de la Ciutat decorat per l'avi Antoni Vila Arrufat, i ofrenàvem a Pere Calders la Medalla d'Or al Mèrit Artístic de Barcelona, l'aire i la conversa eren poblats d'avis que planaven damunt dels caps de futurs avis tan diferents com l'alcalde Pasqual Maragall o el novel·lista Jesús Moncada.

A Catalunya, que té la seva sort i el seu deure d'un cel poblat dels avis que foren i que hi volem respectar, just l'any que recordem l'avi mestre Artur Martorell, germà de l'avia mestra Àngels Garriga, fills de l'avi lingüista Pompeu, ara acomiadem i ens quedem amb Pere Calders. Ens quedem amb la moralitat de la rondalla de la seva vida i la seva obra ja foses, en un missatge de tendra i dura defensa i traspàs d'uns ideals, alhora arrelats a la terra de la llengua i oberts als horitzons de l'esperit. Ens quedem amb el mandat de ser avis, o si més no de fer-ne, cosa ben possible, especialment per a les ties àvia. Gràcies per tot, avi Pere Calders.

Marta Mata i Garriga és regidora d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona